

Dierenwelzijn & varkensfokkerij: wat hebben die met elkaar te maken?

Dr. Theo Geudeke, specialist varkensgezondheid GD

Dierenwelzijn in de varkenshouderij is een belangrijk thema. Niet alleen voor de kritische consument van varkensvlees, maar zeker ook voor de rentabiliteit van een varkensbedrijf.

Dierenwelzijn

Wat bedoelen we eigenlijk precies met dierenwelzijn? Het lijkt soms een wazig denkbeeld, maar inmiddels is dat wel degelijk goed omschreven. Het welzijn van dieren is gebaat bij het kunnen vertonen van natuurlijk gedrag, zonder chronische stress, pijn of angst. Dierenwelzijn is te beoordelen aan de hand van de zogenoemde Vijf Vrijheden. Met oog op goed welzijn moet een dier namelijk vrij zijn van dorst (1), honger of verkeerd voer (2), fysiek ongerief (3), pijn, verwondingen of ziektes (4) en angst en chronische stress (5). Eigenlijk zijn de eerste vier van dit lijstje behoorlijk voor de hand liggend, maar vooral de laatste vraagt nog enige toelichting, omdat 'stress' ook een beetje een vaag begrip is.

Het is bekend dat dieren (varkens, maar ook mensen) die aan stress lijden, een groter risico lopen om ziek te worden doordat ze vatbaarder zijn voor infectieziekten. Maar ook dat drachtige zeugen spontaan kunnen aborteren als ze worden blootgesteld aan chronische stress. Het vermijden van stress bij dieren en dus het verbeteren van welzijn is dus niet alleen mooi voor de gemoedsrust van de koper van varkensvlees, het is ook goed voor de varkenshouder omdat die efficiënter varkensvlees kan produceren.

Stress

Hoe kun je eigenlijk meten of een varken stress heeft? Dat kan door de concentratie van stresshormoon in het bloed te testen, maar ook de immunologische afweer. Het aantal en het type witte bloedcellen in het bloed en het niveau van afweerstoffen tegen ziekteverwekkers, worden door stress negatief beïnvloed. En op de langere termijn verminderen ook de groei en voortplanting van varkens met stress meetbaar en dat voelt de varkenshouder direct in de portemonnee.

Wetenschappelijk onderzoek naar de verbetering van het welzijn van varkens vindt dan ook plaats met in het achterhoofd dat zulk onderzoek ook economisch profijt heeft. In het varkensinnovatiecentrum in Sterksel, een onderdeel van de Wageningen Universiteit, is bijvoorbeeld onderzoek gedaan naar speciale kraamstallen voor zeugen waarin de zeugen veel bewegingsruimte hebben en nestmateriaal tot hun beschikking krijgen. Inmiddels is duidelijk dat bij zeugen onder dergelijke, meer natuurlijke omstandigheden, het geboorteproses aanzienlijk vlotter verloopt. Daardoor lopen de pasgeboren biggen minder kans om tijdens de geboorte te overlijden.

>> lees verder

Fokkerij

In wetenschappelijk onderzoek is geen relatie aangetoond tussen het effect van chronische stress en bepaalde varkensrassen. Ofwel, verschillende varkensrassen, of het nou de streng op productie geselecteerde rassen zijn, of de meer oorspronkelijke rassen, ze zijn allemaal ongeveer in gelijke mate gevoelig zijn voor chronische stress. De sociale status van een varken in een groep heeft wel effect op de manier waarop ze op stress reageren: de varkens onderaan de sociale ladder hebben meer problemen met stress. Varkens zijn dus eigenlijk net mensen. Een ander facet van de varkensfokkerij is dat de selectie bij varkens primair is gericht op productiviteit. Dat kan een conflict opleveren met het dierenwelzijn.

Selectie op productiviteit: veel biggen, efficiënte groei

Een zeugenhouder heeft graag flinke grote tomen biggen. Zodat met relatief minder zeugen, toch veel biggen en uiteindelijk veel vleesvarkens geproduceerd kunnen worden. Het risico van een dergelijk fokbeleid is, dat tomen soms te groot worden met te veel zwakke kleine biggetjes die een grotere kans lopen om niet te overleven. Dat is ongewenst en vandaar dat de laatste tijd de focus in de fokkerij veel meer is gericht op de vitaliteit van de biggen en op de moedereigenschappen van zeugen.

Een vleesvarkenshouder heeft graag varkens die efficiënt groeien, dus lekker snel en met behulp van niet al te veel voer. Het risico daarvan is dat de streng geselecteerde varkens zich onevenwichtig ontwikkelen met een verhoogde kans op beengebreeken. Maar ook hier zijn verschuivingen te zien: meer aandacht voor selectie op sterke poten, hogere eisen aan voerkwaliteit (vitaminen en mineralen), meer aandacht voor het sociaal gedrag van varkens, het verstrekken van interessant liefst recyclebaar afleidingsmateriaal, en een betere vloerkwaliteit in de stallen.

Conclusie

Dierenwelzijn is uiteindelijk profijtelijk voor de varkenshouder want stressvrije varkens zijn gezonder en productiever. Varkenshouders weten dat, maar verbetering van het dierenwelzijn vergt ook vaak extra investeringen, vooral in de huisvesting. Daarvoor ontbreekt het de sector soms aan financiële middelen door de smalle marges, zoals de laatste tijd in de media steeds vaker aan de orde komt.

